

גליון 32, 12 באוגוסט 2009

תדיראן עפולה: יש חלופות למפעל סגור

אין סיבה לסגוד לחברה רב-לאומית, המחפשת עובדים בחצי חינם.

מאת **אפרים דוידי**

חברת "תדיראן קריר" עומדת לסגור את מפעל החברה בעפולה, המעסיק מאות עובדים, ולהעביר את פעילות הייצור לסין. "בשורה" זו הביא נציג ההסתדרות במרחב העמקים לפועלים במפעל, השייך לחברה רב-לאומית בבעלות אמריקאית, אשר "סוגרת סיבוב" בישראל לאחר שגזרה את הקופון.

המפעל לייצור מוצרי חשמל הוקם בעפולה עוד ב-1962 על ידי קונצרן "כור" של חברת העובדים ההסתדרותית. במשך קרוב ליובל שנים, קיבלו בעלי המפעל הטבות והקלות רבות מהממשלה, שכן המפעל ממוקם בפריפריה.

במסגרת ההפרטה של המפעלים ההסתדרותיים בשנות ה-90, נמכר תדיראן עפולה לבעלי "נחושתן". ב-2002, חלק גדול מהבעלות הועבר לקונצרן הענק האמריקאי "קריר" (שהיקף הכנסותיו כ-15 מיליארד דולר), אשר השלים את הרכישה לפני כחמש שנים.

זה, בקיצור, גורלו של מפעל יצרני בעידן הגלובליזציה הקפיטליסטית: הוא הוקם בסיוע נדיב של הממשלה, הופרט לטובת בעלי הון מקומיים, ואלה מכרו אותו להון זר. בבעלות הקונצרן האמריקאי קרייר, ביסס המפעל את מעמדו בישראל ובחלקו עולה כרבע משוק המזגנים הישראלי. כעת הגיע השלב הבא: סגירת המפעל בעפולה והעברת הייצור לסין, במטרה למקסם את הרווחים של החברה הרב-לאומית.

מי היא חברת קרייר?

חברת קרייר (Carrier) למיזוג אוויר, שנוסדה בארה"ב בשנת 1902, היא החברה הגדולה ביותר בעולם בתחומה. החברה פועלת ב-172 מדינות (כמעט בכל מדינות העולם) ומעסיקה 45 אלף עובדים.

חברת קרייר עצמה היא חטיבה בחברה הטכנולוגית הרב-לאומית United Technologies, UTC, שמרכזה בארה"ב. UTC היא ספקית של צבא ארה"ב, המתמחה בייצור טילים, מסוקים צבאיים, מנועים למטוסים, מערכות חימום וקירור, מעליות ובתחומים נוספים.

במרחב העמקים של ההסתדרות מעריכים, כי המשימה למנוע את סגירתו של מפעל "תדיראן קריר", תהיה קשה, אם לא בלתי אפשרית.

"'ויטה פרי גליל' ו'עוף העמק' הם מפעלים ישראלים שקרסו, וכל מה שהיה צריך לעשות הוא למצוא משקיעים אחרים שירכשו אותם ויזרימו להם הון. לעומת זאת 'תדיראן קרייר' מצוי בבעלות של חברה אמריקאית, אשר החליטה להעביר את הייצור לסין, כדי להקטין את עלויות העבודה לרמה כמעט אפסית" - ציינו אנשי ההסתדרות, והוסיפו, כי "נקודת האור היא, שבמפעל קיים הסכם קיבוצי המבטיח ל-350 העובדים, בין היתר, פיצויי פיטורים משופרים".

הרוח התבוסתנית של ההסתדרות אינה צריכה להפתיע איש. לדידה, אבטלה וסגירת מפעלים הן לא יותר מ"תופעות טבע" והעובדים לעולם צריכים להיות קורבנות הקפיטליזם הגלובלי. אבל בכל זאת אציג כמה שאלות:

* האם ועד העובדים במפעל המזגנים נחוש להיאבק על מקום העבודה – כפי שעשו הוועדים ב"פרי הגליל" או ב"עוף העמק"? בשני מפעלים אלה המאבק דווקא השתלם. הם לא נסגרו.

* ואם התשובה היא חיובית: מדוע שהעובדים לא יפעילו את המפעל בעצמם? אם החברה הרב-לאומית רוצה לסגור כדי למקסם רווחים, העובדים יכולים להשתלט על המפעל (כפי שקרה בארגנטינה, בצרפת, בארה"ב) ולהפעילו. הרי מדובר בעובדים ותיקים המכירים היטב את תהליכי הייצור והמסוגלים לייצר ללא מעסיקים.

* מדוע ההסתדרות נגררת אחרי המעסיקים? מדוע, לשם שינוי, לא מציעה ההסתדרות חלופה לסגירת המפעל בדמות ליווי מקצועי-כלכלי לבעלות קואופרטיבית של העובדים?

* מדוע נותנת הממשלה יד לסגירת מפעל, שהוקם ופעל בפריפריה בסיוע כספי של האוצר (משלמי המסים) במשך עשרות שנים? חברות רב-לאומיות באות, מוצצות את המיץ ולאחר מכן זורקות את העובדים לזרועות האבטלה.

מקרה עפולה היום, יכול להפוך למקרה קרית גת מחר. בקרית גת סוחטת החברה הרב-לאומית "אינטל" את מדינת ישראל ודורשת עוד כסף, תוך שהיא מאיימת לסגור את המפעל, אם לא תקבל סיוע נוסף.

לזכרו של יצחק וגנשטיין

בשבוע שעבר מלאו 30 יום למותו של חברנו היקר יצחק וגנשטיין.

יצחק נולד בשנת 1937 בבולגריה במשפחה פרולטרית. בשנות מלחמת העולם השנייה סייעה האם, מטי, למפלגה הקומוניסטית הבולגרית, שניהלה במחתרת מאבק נגד הפאשיזם.

כאשר הגיעה המשפחה לארץ בשנת 1949, גרו תחילה בעקיר (כיום - מזכרת בתיה), ומשם עברו ליפו. בית המשפחה היה מקום מפגש קבוע לפעילים קומוניסטיים, ומרכז להפצת העיתונות המפלגתית בשכונה. היה זה בית קומוניסטי במלוא מובן המילה.

כבר מגיל 14 נאלץ יצחק ליטול חלק בפרנסת המשפחה. הוא החל לעבוד כשוליה בנגריה גדולה ברחובות. משם עבר לעבוד כנגר בתל-אביב. באחד הימים, משור ללא אמצעיי בטיחות קטע כמה מאצבעות ידו.

כנער עובד, הצטרף יצחק לברית הנוער הקומוניסטי הישראלי בשנת 1954. כחבר בנק"י , היה יצחק פעיל בקרב נערים עובדים. במשך שנים הקדיש מאמצים להפצת ביטאון בנק"י, "קול הנוער", וחומר הסברה בקרב נוער עובד. הוא ארגן מאבקים איגוד-מקצועיים באזור וולובלסקי, אזור של מפעלים ובתי מלאכה בדרום תל-אביב.

את רחל הכיר בבנק"י, ויחד הקימו משפחה אוהבת, שיצחק היה גאה בה.

כקומוניסט, איפיינה את יצחק מודעות פוליטית-רעיונית פועלית. בבואו לנתח אירועים פוליטיים, הדריכו אותו שלוש אבני בוחן:

האינטרסים המעמדיים של העובדים, וההתייצבות לצד העובדים ומאבקיהם; דחיית הגישה המשלימה עם עוולות הקפיטליזם והצגתם כ"טבע האדם".

האחווה והשיתוף היהודי-ערבי, תוך דחייה עקבית של לאומנות, גזענות, התנשאות לאומית ואפליה.

החתירה לשלום לא כהצהרה סתמית, אלא כפתרון ריאלי, המבטא את האינטרס של העמים הישראלי והפלסטיני בסיום הסכסוך המתמשך ושותת הדם, שכוחות חזקים בממסד הישראלי ממשיכים ללבותו.

יצחק הצטיין בקשריו החברתיים. הוא הרבה לפגוש חברים, ובפגישות אלה, נוסף לשיחת רעים, הוא עמד על דעתו בדיונים פוליטיים נוקבים בנושאים הקובעים את עתידה של החברה הישראלית. מעורבותו הפוליטית התבטאה לא רק בדיונים, אלא בפעולה. את ההערכה לפעילותו ביטאה המפלגה במחוז ת"א-יפו בבחירתו לוועדת הביקורת המחוזית.

סניף תל אביב של מק"י, שיצחק פעל בו, מתאפיין כיום בהרכב של חברים צעירים בשנות ה-20 וה-30 לחייהם. יצחק, כחבר ותיק, לא חש שום אי-נוחות. להיפך: לא פעם ביטא סיפוק נוכח צמיחת דור חדש מוכשר ונלהב בשורות מק"י.

פעילותו רבת השנים של יצחק וגנשטיין, אישיותו ומורשתו הם נדבך נוסף במכלול של 90 שנות פעילותה של המפלגה הקומוניסטית בארץ.

אפרים דוידי

מכתבים למערכת

התערבות אמריקאית באירן

(תגובה למאמר "האינטרנט כאמצעי להפצת שינוי פוליטי" מאת ערן הדס, 29.7)

מקובלת עלי הכותרת, אך לא הדוגמא הראשית, שהובאה במאמר - המהומות באירן.

אינני תומכת במהפכה החומייניסטית באירן ואיני חסידה של שלטון דתי. הביקורת שלי מופנית להתייחסות שוות הנפש להתערבות של ארצות-הברית באירן. בתקופת ממשל בוש, אישר הקונגרס של ארה"ב יותר מ-100 מיליון דולר במטרה לגרום לשינוי פוליטי באירן. במסגרת ההתערבות הזאת, מארגנים גם פעולות רחוב. ידוע, למשל, כי מוסאווי מייצג זרם קפיטליסטי יותר במסגרת המשטר הקיים.

התערבות אמריקאית במטרה לשנות את אופי השלטון באירן, כמו ההתערבות של ארה"ב במשך עשרות שנים במדינות סוציאליסטיות, היא התערבות נגד העצמאות של המשטר, ולכך חיוני להתנגד.

ספא עבדו, חיפה

80 שנה לפרובוקציה

מדי שנה מציינים את האירוע הקשה של "טבח חברון" (אוגוסט 1929), שבמהלכו נרצחו 66 יהודים, רובם ככולם דתיים. וכמדי שנה, מנצלים את זיכרון הטבח לזריעת איבה בין יהודים לערבים.

אני מבקש להזכיר, כי השתלשלות העניינים, שהובילה לטבח, החלה בפרובוקציה לאומנית מצד פעילים של בית"ר. בתשעה באב של אותה שנה, החליטה קבוצה של פרובוקטורים מבית"ר להיכנס למתחם מסגד הסלע (הר הבית), וזאת בניגוד להלכה היהודית ובניגוד לחוק הבריטי. זה היה מעשה של ציניות לאומנית.

אך אנשי בית"ר לא היו היחידים שנשאו באחריות. עלעול בדברי אותם ימים מגלה, כי גם ארגון ההגנה תרם לאסון. פעילי ההגנה הסתובבו בחברון ושכנעו את התושבים היהודים המבוהלים לא לעזוב את העיר, תוך פיזור הבטחת שווא: "אנו נגן עליכם בגופנו". פעילי ההגנה גם מנעו מראשי היישוב היהודי בחברון, ובראשם – הרב חיים באגיו, להיפגש עם המנהיגות הערבית המקומית ל"סולחה" מסורתית. הסוף של ההבטחה שנתנו נציגי ההגנה היה מר ונמהר. לקראת כניסת השבת נעלמו כל החוגים הציוניים מהעיר. כך הפקירו את חייהם של היהודים תושבי חברון, ששילמו בחייהם בשל הפרובוקציה בהר הבית.

זיכרון הפרובוקציה ההיא אקטואלי גם היום, כאשר היורשים של בית"ר, לרבות נתניהו, ממשיכים ליישם בשטחים פרקטיקה קולוניאלית, המובילה לשפיכות דמים.

בשנת 1996 השתתפתי כעיתונאי במפגש שנערך בעיריית חברון. במפגש השתתפו יהודים, ניצולי הטבח ובניהם, עם ראשי עיריית חברון. אני סבור שהדרך הנכונה לא לשרת את המשך שפיכות הדמים הפרובוקטיבית, על חשבונם של חפים מפשע, היא להרבות במפגשים כמו זה שנערך ב-1996, ופחות לרקוד על הדם.

אליהו קאופמן

רב חרדי, סופר ועיתונאי,
בעל תואר שני בהיסטוריה של עם ישראל

אם לא נגן על המרחב הדמוקרטי, הוא לא יגן עלינו

גזענות בתל-אביב, טיהור אתני בירושלים.

"הכאב על רציחתם בידי איש זדון של ניר כץ וליז טרובשי במרכז של התנועה הגאה בתל-אביב הוא כאב נורא של קהילה גדולה, של כולנו. הרצח התרחש בתל-אביב, עירי האהובה, שהפכה עיר מקלט לבני קהילות הלהט"ב (לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים) ממקומות שונים בארץ" – ציין ח"כ **דב חנין** (חד"ש) בדיון בכנסת (3.8).

בהמשך דבריו הדגיש חנין, כי הלקח הציבורי מהאירוע ברור כבר כעת: שום אדם אינו אי ושום מקום אינו יכול להיות בועה מוגנת. לכן בהמשך לאמירה הידועה של המשורר הבריטי ג'ון דון – אל לנו לשאול, למי צלצלו הפעמונים, הם מצלצלים לכולנו.

הרצח בת"א מלמד, כי משהו רע קורה בחברה הישראלית, התריע חנין, ואמר: "יש קשר בין היחס הגזעני לאחר שהוא ערבי, לבין יחס גזעני לאחרת שהיא אתיופית, לבין יחס גזעני לאחר שהוא הומו, או לאחרת שהיא לסבית. חברה שיכולה לעצור ולגרש ילדי פליטים היא חברה שלמרחב החירויות הדמוקרטיות בה נשקפת סכנה גדולה. אם לא נגן על המרחב הדמוקרטי, הוא לא יגן עלינו".

טיהור אתני בירושלים המזרחית

שתי משפחות פלסטיניות, הכוללות 53 מבוגרים וילדים, סולקו בכוח מבתיהם בשכונת שייח' ג'ראח בירושלים המזרחית. הגירוש נעשה באמתלה, שהבית שייך משפטית לאגודה יהודית, וזאת מבלי להתחשב בכך, שהמשפחות מתגוררות בו כבר עשרות שנים.

בהתייחסו לצעד זה של טיהור אתני בירושלים, ציין ח"כ חנא סוייד (חד"ש), כי שום מדינה בעולם לא הכירה בסיפוח ירושלים המזרחית לישראל ובהחלת החוק הישראלי עליה. אך גם אלה בישראל, המסכימים עם הסיפוח, חייבים לשאול את עצמם, האם בעת כזאת, כאשר מדובר על אפשרות לחידוש המשא-ומתן בין ישראל לרשות הפלסטינית, יש הגיון בגירוש משפחות פלסטיניות מבתיהן במזרח ירושלים? הגירוש מעמיק את השנאה בין התושבים הערבים לתושבים היהודים בירושלים.

סוייד ציין, כי הגירוש של שתי המשפחות הוא מרכיב בתוכנית רחבה יותר של ממשלת נתניהו לגבי ירושלים. מדובר בתוכנית לטיהור אתני, המכונה "דילול האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים".

הטיהור האתני, הוסיף סוייד, הוא המשכה של המדיניות הגזענית, שבנתה חומה בלב ירושלים, תוך שהיא מפרידה משפחות ומפצלת קהילות פלסטיניות.

ואחר כל זה, אחרי הצעדים של טיהור אתני ואחרי בניית החומה – ממשיכים דוברי הממשלה לדבר בלי בושה על "ירושלים המאוחדת" ולהציג מצג שווא של שוויון זכויות, כאילו לפלסטינים מותר לרכוש בתים במערב ירושלים – סיכם ואמר ח"כ סוייד.

הנגלה והנסתר בהקצאת היתרים לעובדים פלסטיניים

"אין עכשיו הקצאות" - אומרים במשרדי מדור התשלומים למעסיקים, המבקשים להעסיק עובדים פלסטינים כחוק ובהיתר. מדור התשלומים, שהיה מופקד על חלוקת ההקצאות השתייך במשך השנים למשרד התמ"ת, אך הועבר למשרד הפנים, לאחר שהעובדים הפלסטינים הוגדרו כ"עובדים זרים".

בזמנו, מספר ההקצאות להעסקת עובדים פלסטינים בישראל היה מתפרסם בכלי התקשורת. בתקופה האחרונה, כמעט שלא מתפרסם מידע על ההקצאות. באותו זמן, בשל הירידה במכסות מהגרי עבודה בבניה בשנים האחרונות, גובר הביקוש מצד קבלנים לפועלים פלסטינים מהשטחים.

ארגון העבודה הבינלאומי (ILO), מפרסם מדי שנה נתונים על מצבם של העובדים הפלסטינים מהגדה המערבית. מקור רוב הנתונים הוא משרד הביטחון. לפי הדו"ח מחודש מאי 2009, עומדת מכסת אישורי המעבר לעובדים פלסטינים על 47,777 אישורים, כאשר 22,610 מתוכם הם אישורי עבודה בישראל, 22,063 - בהתנחלויות ו-3,104 - בירושלים. לפי אותו מקור, מינואר 2005 ועד אפריל 2009 גדל מספר האישורים ב-12,000.

קבלן בנייה, המעסיק מאות עובדים פלסטינים, סיפר לנו, כי הוא זקוק לפועלים נוספים, אך במדור התשלומים נאמר לו, שמספר ההקצאות לפועלי בניין עומד על כ-10,000 בלבד. אם מספר ההיתרים לעבודה בישראל הוא אכן 22,610 , אזי הנתון של 10,000 היתרים לפועלי בנייה אינו יכול להיות נכון. לא ייתכן, שפחות ממחצית ההיתרים מיועדת לענף העיקרי, בו מועסקים עובדים פלסטינים.

עתירה לבג"ץ חושפת את אי השקיפות בפעולתו של מדור התשלומים במתן ההיתרים להעסקת פועלים פלסטינים. מהעתירה עולה, כי חברת בנייה אחת העבירה באופן זמני כמה עשרות פועלים לחברה אחרת. ככל הידוע לנו, אחד הקריטריונים לקבלת היתר להעסקת פועלי בנייה פלסטינים הוא עיסוק בפועל בבנייה ורישום אצל רשם הקבלנים. מבדיקה קצרה שעשינו עלה, כי החברה שקיבלה היתרים והעבירה אותם – כלל אינה רשומה אצל רשם הקבלנים. אנשים הקרובים לענף אמרו לנו, כי חברות המעבירות היתרים לחברות אחרות גובות מהן תשלום עבור ההיתרים. לנו ידוע, שתשלומים אלה מגולגלים בסוף על הפועלים.

במצב הקיים עולים ספיקות בנוגע להליכי מתן היתרי העסקת הפועלים, אופן השימוש בהם וההשלכות לגבי עלות ההעסקה ופערי התיווך. ניתן היה להימנע מחשדות, אם כל שמות מקבלי ההיתרים ומספר ההיתרים שקיבלו היו מפורסמים באתר באינטרנט וכך גם הקריטריונים להקצאתם.

חנה זהר, *מרכזת "קו לעובד"*

ניצול נערים עובדים בשנות ה-20

ברית הנוער הקומוניסטי, שנוסדה בשנת 1924, איגדה יחד בני נוער עובדים ולומדים. בפרסומיה בשנות ה-20, הקדישה מקום בולט לנערים העובדים.

ברית הנוער הקומוניסטי פעלה, כמו המפלגה הקומוניסטית, בתנאים של רדיפות ומעצרים מצד השלטון הבריטי וגם מצד הנהגת היישוב היהודי וההסתדרות. לאחר שבשנת 1924 הוצאו הפועלים הקומוניסטים מההסתדרות, פעלה גם הסתדרות הנוער העובד בצורה דומה וסילקה משורותיה בני נוער שנחשדו בקומוניזם. אך למרות התנאים הקשים, בצד כרוזים לרגל ה-1 במאי, שחלקם נכתבו בכתב יד על סטנסיל ושוכפלו לאחר מכן, פרסם הנוער הקומוניסטי גם חוברות וקבצים של מאמרים להפצה בתשלום.

חוברת שכותרתה **"הנוער הלוחם"**, שפרסם הנוער הקומוניסטי בשנת **1926**, הוקדשה ליום הנוער העובד הבינלאומי (ה-1 בספטמבר).

המאמר הפותח בחוברת מתייחס למצב אחרי מלחמת העולם הראשונה, ונדמה שהוא נכתב היום (הטקסט כאן ובהמשך מובא כלשונו):

"שמונה שנים עברו מזמן גמר המלחמה העולמית, והנה הבורגנות משתדלת בכל כוחותיה להעמיס את תוצאות המשבר, שבו נסתבך המשטר הרכושני הודות למלחמה העולמית, על שכם מעמד הפועלים. היא מתאמצת להרע את תנאי חייו של הפועל, שוללת ממנו את כל כיבושיו, כמו 8 שעות עבודה ליום וכו', שרכש לו בימים הסוערים שבאו אחרי גמר המלחמה. בזמן שהבורגנות, מאימת התפרצות מהפכה, נאלצת למלאות דרישות ידועות של הפועלים, מחנה מחוסרי העבודה בעולם מגיע למיליונים והולך וגדל מיום ליום. אך לא די לה בזה, הבורגנות מנהלת התקפה שיטתית על חופש האיגוד, אספה ודיבור של הפועלים אפילו בארצות הכי דמוקרטיות. היא מארגנת הסתדרויות מפירי שביתה, המשמשים לה נשק נגד הפועלים השובתים. הפשיזם הולך וגובר וכו'. המלחמה בין העבודה והקפיטל מתחדדת...

גם אצלנו רע מצבו של מעמד הפועלים חסר העבודה מתמיד: התקפת הממשלה על זכות ימי החופשה של פועלי הרכבת; שלילת זכות הבחירה בעיריות מאת הפועלים; רדיפות בלתי פוסקות על הפועלים והנוער העובד. פי כמה גרוע מצבו של הנער העובד. מילדותו קשור לבית המלאכה, איפה שמבלה את ימי ילדותו היפים בעבודה המפרכת את הגו, 10-12 שעות ליום בשכר מצער. בארץ אינה קיימת שום חוקה שתגן על חיי הפועל והנער העובד. הסתדרות הנוער העובד בצורתה הנוכחית אינה יכולה לעשות מאומה להטבת מצב הנוער העובד. רק איחוד בשורות הנוער העובד וקשר אמיץ בינו ובין הפועל המבוגר על-ידי סקציות מקצועיות על-יד האגודות המקצועיות ושווי-זכויותיו יאפשרו לנהל את מלחמתו של הנוער בעד דרישותיו היומיומיות".

ניצול ילדות

באותה חוברת כלול מדור, שכותרתו – "מחיי הנוער העובד בארץ", והמביא את סיפוריהם של נערים עובדים. בכתבה אחת מתואר ניצול עבודת ילדות ונערות בבית המלאכה של מרים בירול בירושלים:

"בבית המלאכה עובדות 6 ילדות בגיל של 13-14 ו-3 ילדות בגיל 15-16 שנה. תנאי העבודה רעים מאוד. שנה וחצי הראשונים עובדות הילדות חינם, אחרי שגומרות את חוק לימודן, אין בעלת הבית אחראית בעד ידיעת המקצוע. חוץ מזה מתייחסת האומנת רע מאוד לילדות: אינה מרשה אף רגע לנוח, מאיצה בהן בעבודה וכו'.

ו'הסתדרות הנוער העובד' שצריכה להגן על ענייני המתלמדות הצעירות הללו – איהי? – היא עסוקה בהוצאת החברות הכי פעילות מהסקציה".

בבית החרושת למלט "נשר" בחיפה

נערים-מתלמדים בעבודות להקמת בית החרושת למלט בחיפה, הועסקו בעבודות קשות, אך לא למדו את המקצוע:

"עבודתם הראשונה הייתה להוציא מסמרים מקרשים או לפרק את הארגזים. אחר כך ניקו מכונות גדולות שאפשר היה ליפול מהן ולההרג. אך את המקצוע לא למדו. 12 גרוש ליום שקיבלו הספיק להם בדוחק לצורכי החיים... בזמן מחלתו לא היה התלמיד מקבל כמובן אף פרוטה וכששב אחרי מחלתו לבית-החרושת, היה המנהל צועק עליו וגוער בו, שאם יחסיר להבא, יגרש אותו לגמרי מבית החרושת".

מנהל המפעל הבטיח לנערים, כי כאשר המפעל יתחיל לעבוד – הם ילמדו מקצוע. אך בפועל – *"מצבם של המתלמדים לא הוטב כלל. אדרבא, התחילו לבנות בניינים שונים ובני הנוער מוכרחים היו לשאת ברזלים כבדים למעלה מכפי כוחותיהם... החבר זאב קירצ'מן שעבד כמעט שנתיים ב'נשר' נהרג על-ידי המכונה שלא היתה בסדר. זה היה הקורבן הצעיר השני. במותו לא האשימו את המנהל ששלח אותו לשם, בזמן שידע כי המכונה מקולקלת".*

נערים בבתי דפוס

כתבה על עבודתם של נערים בדפוס בחיפה מתארת את תנאיי העבודה וגם את הכשלתו של ניסיון התארגנות בשל רצון הפועלים שהאיגוד המקצועי יהיה יהודי-ערבי:

"מצב הנוער העובד בדפוס גרוע מאוד. ברוב בתי הדפוס עובדים יותר מ-8 שעות. התנאים הסניטריים רעים מאוד. המשכורות נמוכה. נער שעובד כבר 3 שנים במקצוע – מקבל רק 3 לירות לחודש. שעות עבודה בלתי מוגבלות. הפקרות גמורה בנוגע לפיטורים. אפשר לראות בבתי הדפוס בשעה תשע בלילה נערים בגיל צעיר עומדים כפופים ועייפים על-יד תיבות הסדור או אצל המכונה.

מה עשתה הסתדרות הנוער העובדה לארגון הנוער במקצוע הדפוס? היא לא ניסתה אפילו לארגן את הנוער במקצוע זה! אגב, לפני איזה זמן ניגשה קבוצת חברים מבוגרים לארגן אגודה מקצועית. אבל מחשבתם לא יצאה לפועל, יען רוב הפועלים רצו שהאגודה תהיה בין-לאומית (רוב הפועלים במקצוע דפוס בחיפה הם ערבים). אבל זה לא היה לרוח המפלגה השולטת 'אחדות- העבודה'. האגודה לא נוסדה..."

כך הפך קול ההמון סוכן חדש של ההון

קנו חוות בודדים במרחבי האינטרנט והקימו במקומם מרכזי קניות.

מאת **בן זילכה**

במקביל ללימוד המקצועי את האינטרנט כטכנולוגיה, רגע אחרי שהוא הפך נפוץ בכל בית, החלו חוגים אקדמיים לחקור את ההיבטים התרבותיים שלו.

במובן מסוים, רשת האינטרנט היא מתנה משמים למי שמבקש ללמוד משהו על העולם, על האנושות, על הכוחות המניעים אותה ועל הרעיונות והדחפים, המכתיבים את סדר היום שלה: הנה לפנינו שטח בתול, פראי, נכון לקבל כל גורם שיודע להתמצא בו, שנברא בפנינו בעידן של תיאוריות מבוססות, של מהלכי חשיבה מנוסחים היטב ושל כלים מחקריים, שכבר נוסו והוכיחו את עצמם. כעת כל מה שנותר הוא לראות, כיצד מתפתחים החיים בעולם החדש הזה.

ובכן, האינטרנט אינו באמת שטח חף מעקבות אדם. על הטכנולוגיה, שאפשרה את קיומה של הרשת, חלו אותן מערכות חוקים, נורמות וערכים, שהיו מקובלות בתרבות שהולידה אותה. יתרה מזאת, הרשת עשתה את צעדיה הראשונים כשבגבה אבות רוחניים עם שם, תואר, ואידיאולוגיה מובהקת. **נורברט וינר, באקמיניסטר פולר, מרשל מקלוהן וסטיוארט ברנד**, תרמו כל אחד בתורו ובתחומו את השפעתם על עיצוב הרשת ודרך פעולתה, אפילו יותר מהחווטים במעבדות. כולם היו אמריקאים (למעט מקלוהן שהיה קנדי, אבל הרי מדובר בפרט טכני בלבד), שהושפעו מהרוח האמריקאית ומהאתוס שלה.

אמריקה שלהם הייתה מגוונת, וברגע לידתה של הרשת, הייתה לה נטייה ברורה לרוח הסיקסטיז. ברנד אף נהג להסתובב בין הקומונות שפעלו אז, יחד עם מנהיגים אחרים של דור הפרחים, והרעיונות שלו ושל חסידיו ספוגים בשיתופיות ובמה שהם מכנים "כלכלת מתנות". הם שמו דגש מיוחד גם ביוזמה אישית ובהתבססות על גורמים עסקיים בתוך הרשת, אבל לא במחיר ויתור על שיתוף והתחלקות בידע, ובלי שהאינדיבידואליזם וההון ידכאו בפעולתם את מה שקיבל בהמשך את הכינוי: "קהילה וירטואלית".

ובכן, העשור האחרון לא בישר טובות לדור המייסדים. החזון שלהם נראה היום מעט נאיבי, גם אם חלקים ממנו עדיין השתמרו ברחבי הרשת וגם אם, למרבה ההפתעה, רוחם שורה על מרבית הגולשים. כשהם רואים ביוטיוב מסרים מאיראן, או מורידים מוסיקה שיצר אמן אלמוני בקצה האחר של הגלובוס, או מקשיבים למוסיקה חינמית ששלח לרשת כוכב הפופ הנערץ עליהם - נדמה להם שהעולם חסר גבולות, שוויוני, וחותר תחת התאגידים הגדולים האנכרוניסטיים.

האומנם? התאגידים הם שקובעים את רוחב הפס, את האופן שבו יעברו התכנים, את המהירות שבה הם ינועו ממקום למקום, מי רשאי לעבור את המהירות הממוצעת (מי שמשלם כמובן), ובעזרת חקיקה - גם אלו תכנים יעברו, אחרי שתאגיד אחר או חברת בת כבר בחרה, הפיקה ושיווקה את מה שזה לא יהיה. הפתח למגזר העסקי, שנפתח כבר בחזון שהגו מנסחיו הרעיוניים של האינטרנט, נוצל במלואו. אם פעם השוו את האינטרנט למרחבי הספר האמריקאי, אז מיד אחרי שעברנו את שלב המערב הפרוע, הנה הגיעו הכוחות הכלכליים הגדולים, קנו את מה שפעם היו חוות של בודדים בלב המדבר, והקימו במקומם מרכזי קניות.

ההתפתחות האחרונה מדאיגה במיוחד, אם כי חייבים להודות שבעניין אנתרופולוגית יש כאן היסטוריה שנכתבת, או יותר נכון משוכתבת, ממש נגד עינינו. גם זה החל כמובן בארצות הברית, אך גם בישראל יכול כיום בלוגר, שהצליח לבלוט באופן כלשהו, לקבל מוצרים של חברות מסחריות תמורת מילה טובה בבלוג שלו. אלא שבעוד שבארץ המוצא כבר הוחלו חוקים למניעת התופעה, בישראל עדיין לא הספקנו להתעכב על דקויות, וכך, בטון אישי, ידידותי ומוכר, מהללים מוצרי אלקטרוניקה, מסעדות, סרטים ונעליים בלי כל גילוי נאות. והמהללים הם אנשים, שאיש לא יחשוד בהם שאין הם אלא פיתום שמניע את שפתיו לקולו של בובנאי.

כך, גם מה שהיה עד לפני זמן לא רב קולו האותנטי של ההמון, הפך לעוד סוכן חרש של ההון.

שוויון? לא אצלנו

במיסגרת הרפורמה בקרקעות, שאישרה הכנסת בשבוע שעבר, עוגנו בחוק "ועדות הקבלה" ביישובים קהילתיים ובהרחבות במושבים ובקיבוצים. מעתה, ועדות הקבלה מוסמכות לא רק לאשר, אלא פשוט להחליט, את מי יקבלו לגור ביישוב.

הסעיף הזה הוא סעיף אפרטהייד ברור, המאפשר ליישובים המכונים קהילתיים להחליט, מי "אינו מתאים" להצטרף לאלה המתגוררים בו: ערבים, למשל, אך גם משפחות של מזרחים, עולים, חד-הוריות, נכים, בעלי השכלה נמוכה וכן הלאה.

בג"ץ פסק, כי הפרקטיקה הזאת של ועדות הקבלה ביישובים, שהוקמו על קרקע ציבורית (קרקע מינהל), היא פסולה. בפסק הדין בעתירה של משפחת קעדאן נגד היישוב קציר קבע בג"ץ, כי הקצאת קרקע להקמת יישובים ליהודים בלבד סותרת את עקרונות השוויון, ולכן אסורה.

אך מעתה, האפליה הפסולה הזאת כבר חקוקה בחוק הישראלי. למרות הכרעת בג"ץ, חוק הרפורמה במינהל מקרקעי ישראל שולל את הזכות הבסיסית של כל אזרח ליהנות משוויון בהקצאת מקורות ציבוריים כמו קרקע, וזאת ללא תלות בלאומיותו, בהשקפתו הדתית, במצבו המשפחתי, בהשכלתו וכן הלאה.

הכללת סעיף "ועדות הקבלה" ברפורמה במינהל מקרקעי ישראל אך מחזקת את המסקנה, כי מטרת הרפורמה אינה להרחיב את הנגישות של האזרחים לדיור, אלא להעמיק את אי-השוויון החברתי ואת האפליה והפרדה בין קבוצות שונות באוכלוסיה.

מחאה המונית נגד הומופוביה

הרצח הכפול של ניר כץ וליז טרובישי במועדון הנוער הגאה בתל-אביב המחיש את ההיקף הנרחב של ההומופוביה, שעדיין קיימת בחברה הישראלית.

בשורה של הפגנות ועצרות רבות משתתפים בתל-אביב ובמקומות אחרים בארץ, באה לידי ביטוי מחאה ציבורית רחבה נגד הומופוביה בכלל, ונגד פשעי שנאה בפרט.

במוצ״ש, 8.8, התאספו עשרות אלפים בכיכר רבין בת״א לעצרת מחאה נגד האלימות, להזדהות עם הקהילה הגאה ובתביעה לכבד את זכותו של כל אדם להגדיר את עצמו.

הממסד הישראלי, שבדרך כלל מתעלם מבעיות הקהילה הגאה, התגייס לעצרת בת״א (נשיא המדינה, שרי החינוך והתרבות, ראש העירייה), אך מנע את הופעתו של הח״כ לשעבר **עיסאם מחול**. בתגובה לסתימת פיו אמר עיסאם מחול, כי הוא התכוון להדגיש בדבריו את חשיבות ההגנה על הדמוקרטיה בכלל ולגנות כל הסתה ואלימות על רקע של לאום, דת או נטייה מינית. מחול הזכיר, כי הוא עצמו היה קורבן של ניסיון התנקשות בחייו על רקע של שנאה לאומית.

פורום אדום-ורוד בחד"ש חילק בעצרת כרוז, הקורא לחברי קהילת הלהט״ב להיאבק יחד למען חברה ישראלית שוויונית, דמוקרטית וסובלנית כלפי כל החיים בה. הפורום האדום-ורוד הזמין לדיון פתוח לגבי המאבק לשוויון זכויות ביום ב׳ השבוע בגדה השמאלית.

לא לגירוש הנמשך של מהגרי עבודה

חד״ש-ת״א ארגנה ביום ב׳ השבוע (10.8) משמרת מחאה במרכז תל-אביב מול משרדיהן של חברות כוח אדם, העושות הון מסבלם של מהגרי העבודה.

בכרוז שהופץ לקראת המשמרת הודגש, כי שיטת ״הדלת המסתובבת״ היא המנוע של הגירוש, עליו החליטה הממשלה, ואשר ממשיך להתבצע. במקביל למבצע הגירוש האכזרי, ממשיכה הממשלה להנפיק לבחרות כוח אדם רשיונות להבאת עובדים, שכל אחד מהם משלם לחברה אלפי דולרים.

ועדת הכספים סירבה לאשר הפרטה של החברה לאוטומציה

גילויים מפתיעים על מערכת יחסים עכורה ורווית הפחדות ואיומים, בין עובדי החברה לאוטומציה של מרכז השלטון המקומי (מש״מ) לבין ההנהלה, סיכלו את אישור המכירה של מניות המדינה בחברה למש״מ, המחזיק כבר ב-60% מהבעלות.

ככבל מקרה של הפרטת חברה ממשלתית, נדרשה גם החברה לאוטומציה להוכיח, כי זכויות 450 עובדיה לא ייפגעו בעקבות המכירה, שמתעכבת כבר יותר משנה. ועדת הכספים, שדנה בנושא בשבוע שעבר, הופתעה לגלות, כי פוטרו כבר 80 עובדים, כי לא נחתם הסכם עם העובדים, כי אין ועד עובדים וכי לא ברור אם הוועד הקודם, שפעל נגד ההפרטה, התפטר מרצונו, או שנאלץ להתפזר עקב לחצים שהופעלו עליו.

יו״ר ועדת הכספים, ח״כ משה גפני, דחה את ההצבעה והודיע, כי האישור הפורמלי להפרטה נדחה עד לאחר שייבחר בחברה ועד עובדים חדש ובתנאי שיוצג בפניה הסכם חוקי, המסדיר את זכויות העובדים.

האוטוסטרדה בדרום ת"א אושרה בתמיכת הירוקים ומרצ

אהרון מדואל, חבר מועצת עיריית ת״א-יפו מטעם ״עיר לכולנו״, גינה בסוף השבוע שעבר את נציגי מרצ והירוקים במועצה, אשר תמכו בתוכנית המכונה ״ציר שלבים״, ואשר נועדה לבנות אוטוסטרדה למכוניות פרטיות, שתוביל מדרום לתוך תל-אביב. נציגי הארגונים הסביבתיים, המתנגדים לתוכנית, הגיעו ב-5.8 לדיון בוועדת המשנה העירונית לתכנון ובניה. הם קיוו, שהסתייגויותיהם יעצרו את התוכנית. אבל למרות התנגדותו של אהרון מדואל, ובתמיכה של נציגי הירוקים ומרצ, אושרה התוכנית.

תוכנית ציר שלבים מתייחסת לקטע הדרך בין רחוב נס לגויים לדרך בן-צבי. לתוכנית מתנגדים החברה להגנת הטבע, מגמה ירוקה, הוועדה העממית היפואית, אדם טבע ודין, ואחרים. מדואל מדגיש, כי האוטוסטרדה המתוכננת תגרום לנתק בין חלקים בדרום העיר, ותהפוך שכונות שלמות למובלעות.

מיכליות מים לפלסטינים מוצמאים

מאות פעילי שלום ישראלים נטלו חלק ב-7.8 בשיירת מים, שהביאה מיכליות מים ובקבוקי מים לכפר קרוואית בני זיד בגדה המערבית. בכפר התקיימה עצרת מחאה, בה הוקיע ראש מועצת הכפר את הצמאת הפלסטינים בגדה המערבית:

״מתחת לרגלינו יש מאגר מים ענקי, אבל אסור לנו לקדוח בארות. מבחינת השלטון הישראלי, לקדוח באר זה פשע חמור יותר מאשר לזרוק פצצה. המעיין שלנו, ממנו שתו תושבי הכפר במשך דורות, נמצא בשליטת ישראל, ואנו מקבלים פחות ממחצית הצריכה של המים בכפר. בבתים רבים אין מים זורמים בברזים כבר מחודש מארס״.

פורום אדום ורוד בחד"ש

מרכין ראש בכאב על

ליז טרובישי וניר כץ

שנרצחו בפיגוע שנאה בת"א.

ייחסר לנו מאוד ניר, שתמך והשתתף בפעולות הפורום, ושחייו הקצרים היו קודש למאבק לזכויות אדם ולשלום.

מק"י – סניף תל-אביב

קורס קצר ללימוד רזי התקציב

בימי ה׳, 13 באוגוסט, בשעה 19.30,

בגדה השמאלית, אחד העם 70, ת״א, דיון על

תקציב 2009-2010 והדרכים להיאבק בו

ת״ד 26205, ת״א 61261, טל׳ 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il

אתר מק״י : www.maki.org.il , אתר חד״ש : www.hadash.org.il